

Agrometeorologische Berichten

Situatie op 30 april 2020

Samenvatting

De voorbije winter was erg zacht. Natte en droge periodes wisselden elkaar af. Vooral in februari kregen we heel wat regen over ons heen. Half maart brak er dan een lange periode van droog en tijdelijk ook erg warm weer aan. Door het neerslagtekort en de sterke oostenwind droogde het bodemoppervlak snel uit. Plaatselijk bemoeilijkte dit de aanleg en de opkomst van de zomergewassen. Ook bij de wintergranen, die het tot dan toe erg goed deden, vertraagde de groei. Eind april regende het gelukkig weer. Momenteel staan de gewassen er vrij goed bij.

Doelstelling en methodiek

Deze berichten geven een overzicht van de weersgesteldheid in de voorbije periode. Vanaf juni gebeurt ook een oogstraming voor de voornaamste landbouwgewassen op regionaal en nationaal vlak. Naast de normale trend afgeleid uit de officieel gerapporteerde opbrengsten van de voorbije 15 jaren, worden voor elke combinatie (teelt/gebied) drie indicatoren berekend op basis van de weersgegevens, de simulaties van het B-CGMS gewasgroeimodel en de satellietbeelden van SPOT-VEGETATION en PROBA-V (tiendaagse composieten met een spatiale resolutie van 1 km). Daarbij wordt enkel de informatie benut die momenteel al beschikbaar is (januari-heden). Met de data van de voorbije jaren wordt het regressieverband opgespoord tussen de finale oogstopbrengst (Y) en de indicatoren (Xi). De gevonden relaties worden dan, per landbouwregio en teelt, toegepast op de indicatoren van het huidige jaar, ter schatting van de oogstopbrengst. De nationale cijfers zijn afgeleid uit de regionale ramingen met de arealen als wegingsfactor. Meer informatie en voorgaande Agrometeorologische Berichten zijn te vinden op <http://b-cgms.cra.wallonie.be/>.

Bronnen

De regionale opbrengsten en arealen van de voorbije jaren worden geleverd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (<http://www.statbel.fgov.be>). De satellietbeelden worden ter beschikking gesteld door het Joint Research Centre (JRC) van de Europese Commissie (<http://mars.jrc.ec.europa.eu/mars/About-us/The-MARS-Unit>). Verder geraadpleegde documenten zijn afkomstig van de volgende organisaties: KBIVB/IRBAB, Inagro, LCG, PCA, LCV/Hooibeekhoeve, FIWAP, CIPF, CEPICOP, APPO, Boer&Tuinder, Landbouwleven en VILT.

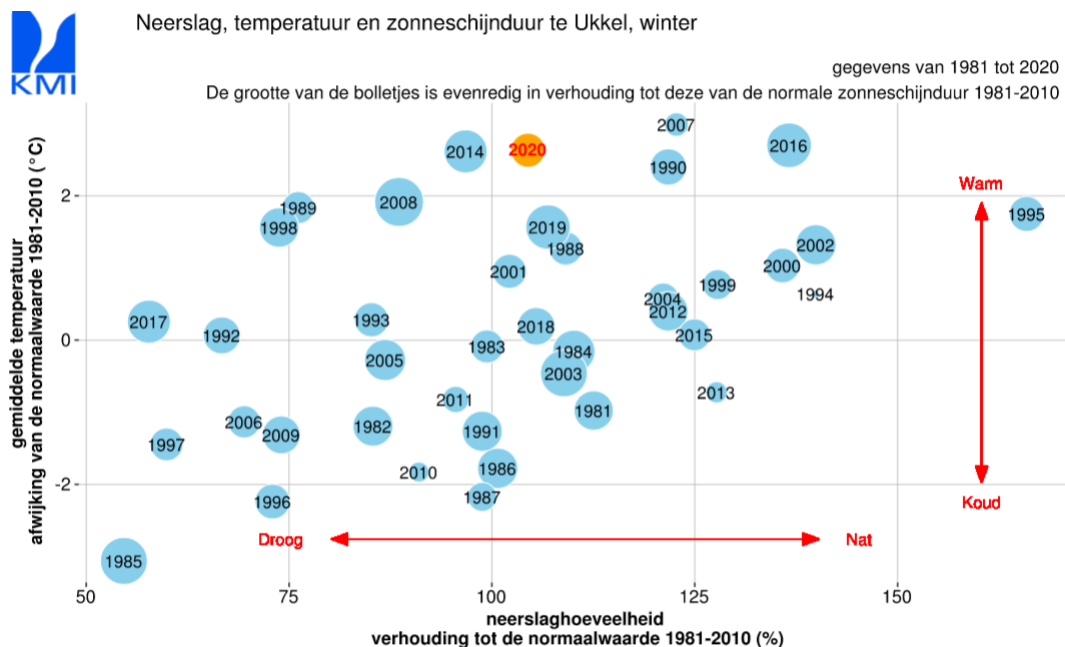
Contacten

Centre Wallon de Recherches Agronomiques (CRA-W, Gembloux)	Viviane Planchon Yannick Curnel Damien Rosillon	v.planchon@cra.wallonie.be curnel@cra.wallonie.be d.rosillon@cra.wallonie.be
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO, Mol)	Isabelle Piccard Herman Eerens	isabelle.piccard@vito.be herman.eerens@vito.be
Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI, Ukkel)	Michel Journée Christian Tricot	michelj@meteo.be ctricot@meteo.be

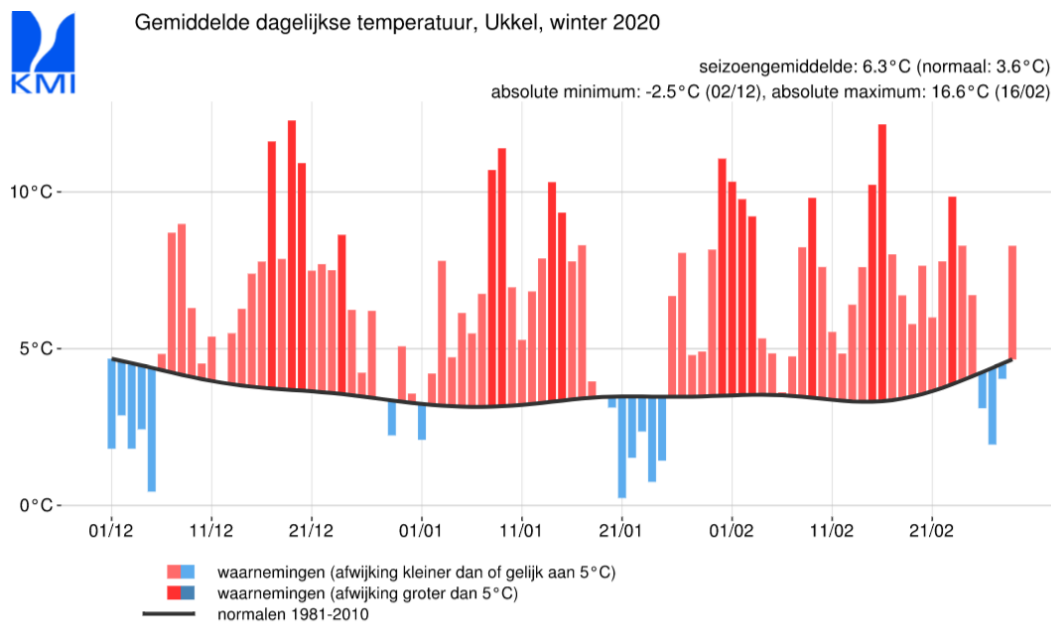
Datum van de volgende berichten: *begin juli 2020*

De weersgesteldheid in de winter en het vroege voorjaar

De **voorbije winter** (december 2019 – februari 2020) was vooral erg zacht (Figuur 1). Het was de derde warmste winter sinds het begin van de metingen in Ukkel in 1833. De gemiddelde temperatuur bedroeg 6.3°C en scoort hiermee flink hoger dan normaal (3.6°C). Dat blijkt ook uit Figuur 2. Er waren slechts weinig dagen waarop de temperatuur onder het gemiddelde dook. Er werd bovendien geen enkele winterse dag genoteerd (maximumtemperatuur < 0°C) en ook het aantal vorstdagen (minimumtemperatuur < 0°C) was erg laag (14 dagen ten opzichte van 32.1 dagen normaal). Over de ganse winter beschouwd viel er in Ukkel net iets meer neerslag dan normaal (230.3 mm ten opzichte van een normale waarde van 220.5 mm). Het was wel iets somberder dan gemiddeld.

Figuur 1: Neerslag, temperatuur en zonneshijnduur tijdens de winter van 2020 vergeleken met alle andere winters sinds 1981. De normaalwaarden zijn berekend over de periode 1981-2010 (Bron: KMI)

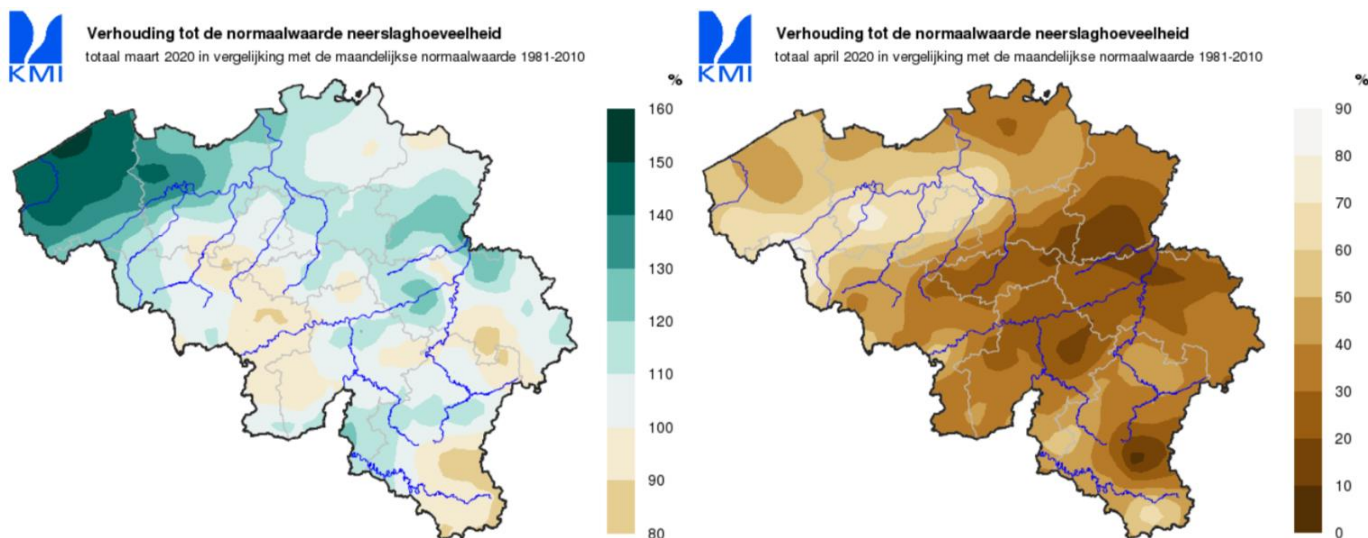
Figuur 2: Gemiddelde dagelijkse temperatuur in Ukkel tijdens de winter van 2020 in vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Als we de wintermaanden onderling vergelijken dan zien we toch ook wel wat verschillen, vooral op het vlak van de neerslag. December en januari waren droger dan normaal, terwijl februari erg nat was. In februari viel er maar liefst 107.7 mm neerslag ten opzichte van 63.1 mm normaal, deels onder de vorm van sneeuw (12 dagen). Februari was bovendien een erg onstuimige maand. Er werden 13 onweersdagen

genoteerd, meer dan drie keer zoveel als gemiddeld (4 dagen) en een absoluut record. Daarbij waaide er ook vaak een krachtige wind. Regionaal waren er wat verschillen merkbaar. In Vlaams- en Waals-Brabant bedroeg het neerslagoverschot in februari zo'n 10%, in het zuidwesten van het land liep het op tot 35%.

Na de warme winter kregen we in **maart** ook een warme en zonnige start van het voorjaar. Tot 19 maart lagen de temperaturen ruimschoots boven het gemiddelde. Op 11 maart werd het niet kouder dan 11.3°C, de hoogste minimumtemperatuur die ooit gemeten werd in de eerste helft maart. Vanaf 20 maart werd het echter een stuk kouder. Daardoor eindigde de gemiddelde temperatuur voor de maand maart (7.1°C) toch nog rond de normaal (6.8°C).

Het voorjaar kende echter ook een natte start. De regenachtige periode die begon in februari hield nog een tijdje aan. Tijdens de eerste 13 dagen van maart viel er meer neerslag dan het gemiddelde van de ganse maand maart (81.2 mm ten opzichte van 70 mm gemiddeld). West-Vlaanderen, vooral de kuststreek, kreeg de meeste regen over zich heen (50% meer dan normaal). In het zuiden van het land lag het neerslagtotaal voor maart op sommige plaatsen dan weer licht onder het gemiddelde (Figuur 3a).

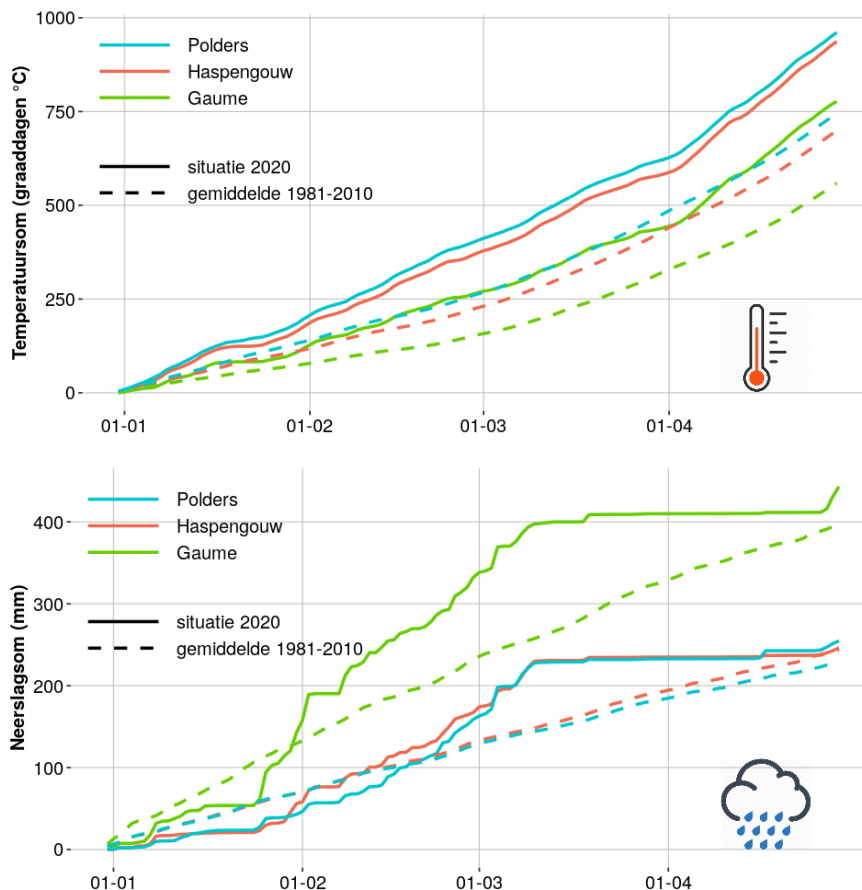
Figuur 3: Neerslaghoeveelheid in (a) maart 2020 en (b) april 2020 in vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Tussen 13 maart en 28 april bleef het nagenoeg droog. De laatste 3 dagen van de maand zorgden er echter voor dat **april 2020** toch niet in de top 10 van droogste aprilmaanden eindigde. In totaal viel er in Ukkel in april slechts 19 mm neerslag ten opzichte van 51.3 mm normaal. We telden ook maar 5 regendagen (normaal 15 dagen). In Haspengouw werden de grootste neerslagtekorten vastgesteld. Daar bedroeg de neerslagsom in april slechts 20% van de normaalwaarde. Op de meeste plaatsen in Vlaanderen viel er zo'n 60% van de normale hoeveelheid neerslag (zie Figuur 3b).

April was niet alleen droog, maar ook buitengewoon warm. Het grootste deel van de maand lagen de temperaturen ruim boven de normale waarden. De opvallendste periode liep van 5 tot en met 12 april. Toen telden we maar liefst 8 achtereenvolgende lentedagen (maximumtemperatuur $\geq 20^{\circ}\text{C}$), een record zo vroeg op het jaar. De gemiddelde maximumtemperatuur in april (18.3°C) was de derde hoogste ooit.

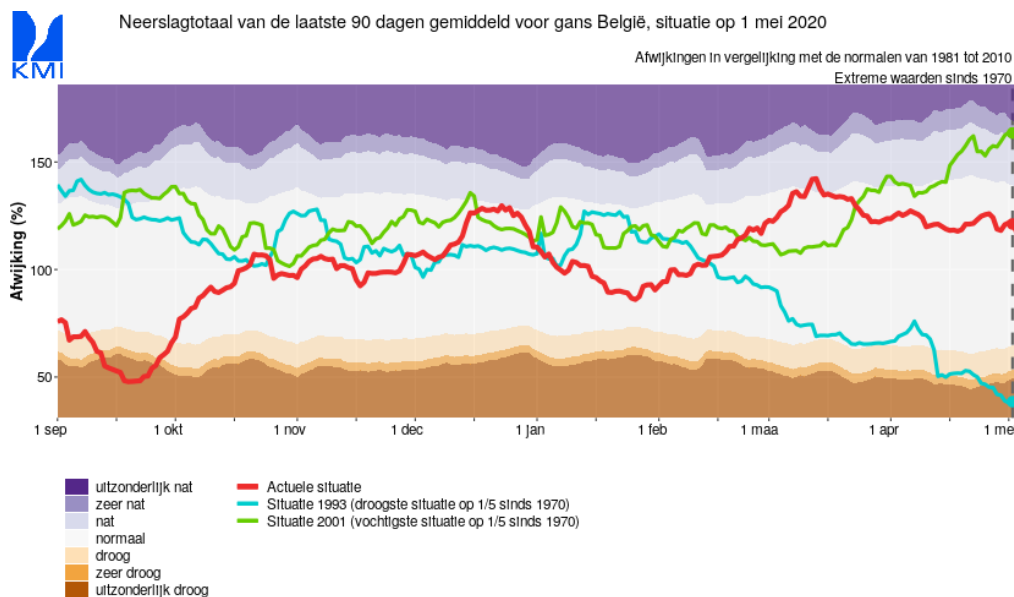
De zon scheen volop in april. In totaal werden er in Ukkel maar liefst 277u 40min zon geregistreerd (normaal 158u 58min). Enkel in 2007 was het nog zonniger. We konden genieten van een recordaantal heldere tot licht bewolkte dagen: 15 dagen ten opzichte van 3,6 dagen normaal.

Figuur 4 toont het verloop van de temperatuur- en neerslagsom sinds 1 januari 2020 voor drie verschillende regio's. Over de ganse periode ligt de temperatuursom in alle regio's aanzienlijk hoger dan normaal. Dat was ook al het geval voor de laatste 3 maanden van 2019. In combinatie met voldoende neerslag zorgde dit ervoor dat de wintergranen zich goed konden ontwikkelen. De neerslagsom lag begin dit jaar nog iets onder de gemiddelde waarde, maar dankzij de overvloedige regenval van februari en begin maart steeg ze snel uit tot boven de normaal. In het uiterste zuiden van het land gebeurde dit iets eerder dan in Haspengouw en de Polders. Vanaf half maart nam de neerslagsom nauwelijks nog toe en eind april benaderde ze al weer het gemiddelde.

Figuur 4: Temperatuursom en neerslagsom van 1 januari tot en met 30 april 2020 ten opzichte van het gemiddelde (1981-2010) in de Polders, Haspengouw en de Gaume (Bron: KMI)

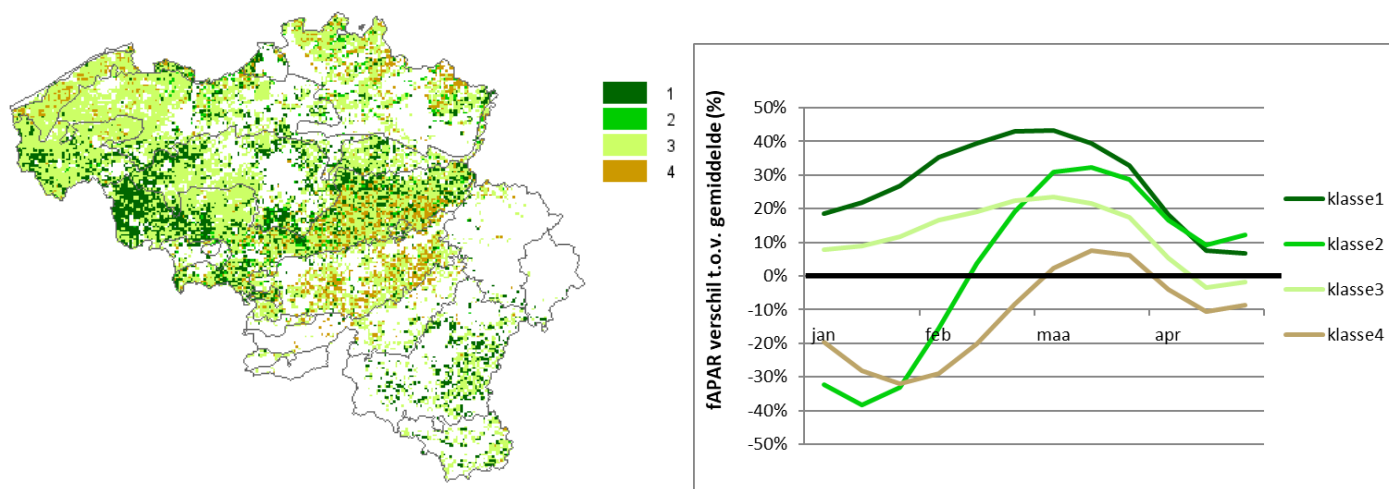
Na de droge zomers van 2018 en 2019 zit de schrik voor een nieuwe droogte er goed in. Figuur 5 toont de evolutie van het tekort / teveel aan neerslag van september 2019 tot nu voor gans België. We vertrokken in september 2019 van een uitzonderlijk droge situatie. De regens in oktober zorgden er gelukkig voor dat de toestand normaliseerde en dat de waterreserves weer wat aangevuld werden. Eind december 2019 en half maart 2020 volgden er nog 2 natte periodes. Eind april waren de neerslagoverschotten echter al weer grotendeels weggewerkt. Omdat het in april warmer was dan normaal en er vaak een strakke oostenwind stond verdampte er bovendien veel water. Het bodemoppervlak droogde uit waardoor de aanleg en de opkomst van de zomergewassen soms moeizaam verliep.

Figuur 5: Evolutie van de neerslagtekorten en -overschotten in België tussen september 2019 en april 2020 (Bron: KMI)

Observaties vanuit de ruimte

Uit de analyse van de Proba-V satellietbeelden (Figuur 6) blijkt dat de vegetatie-index tijdens de winter en het vroege voorjaar op de meeste plaatsen boven het gemiddelde van de jaren 2003-2019 lag (licht- en donkergroene zones op de kaart). Dankzij het zachte en soms natte weer konden de wintergranen zich goed ontwikkelen. In de tweede helft van maart werd het droger en ook iets kouder en stagneerde de groei tijdelijk. We zien dan ook dat de vegetatie-index in alle regio's een flinke duik nam. Vanaf april stegen de temperaturen weer. We kregen meer groeizaam weer en de index nam op het einde van de maand ook weer toe. Momenteel schommelen de waarden rond het gemiddelde. In delen van Haspengouw scoort de index iets lager (bruine zones), mogelijk omdat het neerslagtekort daar groter was. Ook in de Polders zien we hier en daar lagere waarden. Door de overheersende oostenwind in april droogde de bodem snel uit. Dit had vooral gevolgen voor de aanleg en opkomst van de zomerteelten.

Figuur 6: Classificatie van de verschillen van de vegetatie-index (fAPAR) ten opzichte van het gemiddelde (2003-2019) in 4 klassen en evolutie van de verschillen per klasse van 1 januari tot en met 30 april 2020 (relatief verschil ten opzichte van het gemiddelde). De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt. (Bron: VITO)

Overzicht van de gewassen: huidige toestand

Wintergerst en -tarwe

Omwille van het natte weer tijdens de herfst moest de oogst van de zomergewassen hier en daar uitgesteld worden. Bijgevolg werden ook de wintergewassen met vertraging gezaaid. Het uitblijven van vorst in de winter was niet bevorderlijk voor de bodemstructuur. Structuurproblemen zorgden er voor dat de wortelontwikkeling en de uitstoeling van de wintergranen niet altijd optimaal verliepen. Ondanks de zachte winter was de ziektedruk in het voorjaar beperkt. Dit kwam vooral door de aanhoudende oostenwinden in april. Die zorgden er echter ook voor dat de oppervlaktelaag van de bodem versneld uitdroogde. In tegenstelling tot de pas aangelegde zomerteelten ondervonden de wintergranen hiervan weinig hinder.

Afgaand op de waarnemingen op de CEPICOP referentiepercelen en de proefvelden van CRA-W in Wallonië bevond de **wintergerst** zich eind april in BBCH stadium 39 "laatste blad volledig zichtbaar". Bij de vroegste rassen kwamen de eerste baarden zelfs al tevoorschijn.

Bij de **wintertarwe** varieert de situatie naargelang de regio en het zaaitijdstip. In Wallonië zien we dat de percelen die in oktober ingezaaid werden zich eind april in het eerste knoop (BBCH 31) of tweede knoopstadium (BBCH 32) bevonden. Waar de zaai in november plaatsvond stond de tarwe iets minder ver, tussen het stadium "begin oprichten" (BBCH 30) en het eerste knoopstadium. In Vlaanderen bevond de wintertarwe zich eind april volgens LCG op de meeste waarnemingspercelen ook in het eerste of tweede knoopstadium. Op een aantal percelen werd zelfs al het derde knoopstadium (BBCH 33) bereikt. Gele roest werd op heel wat locaties waargenomen. Soms werd ook bladvlekkenziekte vastgesteld, maar dan voornamelijk onderaan het gewas.

Aardappelen:

Dankzij het mooie voorjaarsweer kon er al vroeg van start gegaan worden met het planten van de aardappelen, melden FIWAP, PCA en Inagro. In Luiks Haspengouw gingen de eerste aardappelen eind maart al de grond in. Ook in de eerste week van april werden er heel wat aardappelen gepoot. In West-

Vlaanderen ging het vooral om de vroege rassen. Elders in het land werden ook al bewaarrassen geplant, hoofdzakelijk op de lichtere gronden. Half april kwamen de pootwerkzaamheden echt goed op gang. Op sommige plaatsen verliep de grondbewerking echter moeizaam, vooral op de zwaardere (klei)gronden. De ondergrond was nog koud of soms al te droog door de overheersende oostenwind. Toch geraakte rond 20 april het volledige areaal vroege rassen en meer dan de helft van het areaal bewaarrassen geplant. Daarbij liep het oosten van het land iets voor op het westen. Ook de laatste dagen van april werd er volop gepoot, soms dag en nacht, zodat - op een kleine 10% na - het planten van de bewaarrassen nog voor het einde van de maand afgerond kon worden.

Maïs:

Eind april was ongeveer twee derde van het Waalse maïsareaal ingezaaid, meldt het CIPF. De zaai vond plaats onder gunstige omstandigheden en intussen is het gewas op veel plaatsen ook al opgekomen.

In Vlaanderen is de situatie eerder variabel volgens LCV/Hooibeekhoeve. Waar de omstandigheden het toelieten, kon er op tijd gestart worden en werd er vanaf half april maïs gezaaid. Eind april bevond het gewas zich op de vroegst gezaaide percelen in het 1 of 2-bladstadium. In delen van de Kempen was het echter een langere tijd nat. Hier moest er minstens een week langer gewacht worden om te starten met zaaien. In de zuidelijke regio's kon er wel op tijd of zelfs iets vroeger dan gewoonlijk met de zaai van de maïs begonnen worden en verliep de opkomst gunstig.

In de Kempen, op percelen met een snede gras voor de maïs, startte de zaai dus later dan gewoonlijk. Omwille van de overvloedige regens van februari en begin maart waren de graslanden later berijdbaar en moest de bemesting uitgesteld worden tot half maart. Eind april / begin mei kon het gras dan wel gemaaid worden. De snede die hier gemaaid werd, was wel minder zwaar dan de voorgaande jaren. De regens van eind april en het relatief zachte weer zorgen momenteel wel voor een snelle kieming en een mooie opkomst van de maïs.

Suikerbieten:

Volgens schattingen van Iscal Sugar en de Tiense Suikerraffinaderij was op 13 april zo'n 95% van het Belgische bietenareaal ingezaaid, meldt het KBIVB. Op de zware poldergronden verliep de zaai moeizamer dan gewoonlijk doordat de bodem erg droog was. De opkomst is nogal heterogeen. We zien niet alleen verschillen tussen percelen onderling, maar ook binnen het perceel kan de opkomst sterk variëren, afhankelijk van de bodemstructuur. Dankzij de regens van 18 april werden de verschillen in Henegouwen en het centrum van het land wel wat weggewerkt. In Luiks Haspengouw viel er minder neerslag en verbeterde de situatie nauwelijks.

Over heel het land worden bladluizen waargenomen. Eind april werd de behandelingsdrempel dan ook voor de eerste keer gehaald.